

Sáp. A címűl irt szó nem valami régi nyelvünkben. TOLNAI VILMOS közli velem, hogy talán JÓKAI „Életemből“ cz. művében (1898) fordul elő először* (I. Nemzeti kiadás 97. köt. 84); magam is meglehetősen új szótárakból tudom idézni. Egyik adatom SIMB. 1902-ben megjelent új szótára, a hol ezt olvasom: „*sáp*: unredlicher gewinn v. antheil; das schabgeld; *sápot ház*, *sápot csinál*: schwänzelpfennige machen“. A másik KELB.^{1, 2}-ben található, a hol ez van: „*sáp*: die provision, das schabgeld; *sápot csinálni*: schwänzelpfennige machen“. Azzal, hogy szótáraink „*schabgeld*“-nek értelmezik a *sáp*-ot, rámutatnak a szó német eredetére. A német eredetet nem rég igen szellemesen magyarázta meg VADÁSZ EDE. Szerinte (I. MNy. XI, 181) az esztergályos és a kerékgyártó mesternyelvben a „forgács“-nak németül *schab* a neve. Ebből a „forgács“ jelentésű ném. *schab*-ból származtatja ő a magy. *sáp*-ot.

Újabban olyan adatokat találtam, a melyek segítségével a mi *sáp* szavunkat VADÁSZ EDE elmés magyarázatánál helyesebben fejthetjük meg.

Az egyik adat JENŐ és VETŐ „A magyar tolvajnyelv és szótára“ (1900) cz. művében van közölve. E szótár szerint a magyar tolvajnyelvben *sáp* = „rész“, *sápol* = „részt kér“, *sápisto*, *sápiszt* = „részes, tolvaj“, *sápcíher* = „élősködő tolvaj, részt húzó, csikaró“. A másik nevezetes adatot AVÉ-LALLEMANT, Das deutsche Gaunerthum III, 170., IV, 595. lapjain találom. Az idézett helyeken az van mondva, hogy a bécsi tolvajnyelvben közönséges szó a *schab* s jelentése ez: „*schab*: der antheil der kupplerin oder inhaberin eines absteigequartiers oder bordells an dem gelde, welches die liederliche dirne vom gast erhält, antheil am diebesgewinn“. Ez a bécsi tolvajnyelvi *schab*

* Megvan már 1887-ben is Ballagi Mór és György Aladár „Kereskedelmi Szótár“-ában, valamint Ball. Magyar-Ném. szótárában is 1890-ben.

átment a bécsi köznyelvbe is, s itt általában „hasznos, részesedést, provisiót“ jelent. E jelentésre bizonyíték HÜGEL „Idioticon Viennense“ (1873) cz. műve következő adata: „Der N. hat wieder sein *schaab* (d. h. gewinn) g'macht“. Hogy a bécsi tolvajnyelvi *schab* a ném. *schaben* „mit schneidendem werkzeug reiben, kratzen, radieren“ igével azonos eredetű, AVÉ-LALLEMANT bizonyítja (téves magyarázat HÜGELNÉL).

Ez adatok kétségtelenné teszik, hogy a ném. *schab* > magy. *sáp* eredetileg bécsi tolvajnyelvi kifejezés, innen terjedt a szó a köznyelvbe, a bécsi nyelvből a magyarba.

MELLEGI JÁNOS.
